

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุน
หมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

THE RELATIONSHIPS BETWEEN THE ADMINISTRATIVE PROCESS AND THE
SUCCESS IN COMMUNITY FUND MANAGEMENT OF THE GOVERNMENT
SAVING BANK IN NONG KRUNGSRI DISTRICT, KALASIN PROVINCE

เจนจิรา ขวัญคุ้ม อัจฉรพร เณลิขิต และอรัญ ชูยกระเดื่อง
Jenjira Khwankhum, Soawalak Nikornpitaya, and Soawalak Kosolkitiamporn

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับกระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน 2) เพื่อศึกษาผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน และ 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน จำนวน 340 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า

1. กระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีระดับกระบวนการบริหารงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.72) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผน ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.75) ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.70) ด้านการประสานงาน ($\bar{X}=3.60$, S.D.=0.76) และด้านการจัดองค์การ ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.66) ตามลำดับ

2. ผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.76) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเงิน ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.75) ด้านกระบวนการธุรกิจภายใน ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.74) ด้านลูกค้า ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.82) และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.74) ตามลำดับ

3. กระบวนการบริหารงานมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.435$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการบริหารงาน ที่มีค่าความถี่สูงสุดคือ ด้านอำนวยความสะดวก ส่วนข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่ต่ำสุด คือ ด้านการจัดองค์กร และข้อเสนอแนะด้านผลสำเร็จการดำเนินงานที่มีค่าความถี่สูงสุดคือ ด้านลูกค้า และส่วนข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่ต่ำสุด คือ ด้านการเงิน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) study the administrative process of community fund management of the Government Savings Bank in Nong Krungsri District, Kalasin Province, 2) explore the success in community fund management, 3) analyze the relationships of the administrative process with the success in the community fund management, and 4) find some useful suggestions for community fund management. The samples were three hundred and forty members of the community fund of the Government Saving Bank in Nong Krungsri District, Kalasin Province. The instrument was a questionnaire with .95 reliability index. The data were analyzed by the computer program. The statistics used were mean, standard deviation, and Pearson's Correlation Coefficient. The research findings were as follows:

1. The finding showed that the average level of the administrative process of community fund management in Nong Krungsri district, Kalasin

province was high ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.72). Four high-level administrations of the community fund were planning ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.75), direction ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.70), coordination ($\bar{X}=3.60$, S.D.=0.76) and organization ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.66) respectively.

2. The finding showed that the average level of the success in the community fund management in Nong Krungsri district, Kalasin province was high ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.76). Four high-level successes in the community fund management were finance ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.75), business process in organization ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.74), customer ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.82) and learning and development ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.74) respectively.

3. The finding indicated that the administrative process significantly affected the success in the community fund management at the .05 level. The relationship of the process with the success was moderate ($r_{xy} = 0.435$).

4. Regarding suggestions, they are concluded that the most frequency of the suggestions for administrative process is direction. On the other hand, the least frequency of the suggestions is organization. The most frequency of the suggestions for the success is customers, whereas, the least frequency of the suggestions is finance.

คำสำคัญ

กระบวนการบริหารงาน ผลสำเร็จการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน

ความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ ปี 2540 เป็นต้นมาประเทศไทยได้ประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมายไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการอพยพย้ายถิ่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคระบาด ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ในการจัดสรรทรัพยากร สิ่งเหล่านี้

ทำให้ชุมชนขาดความเข้มแข็ง จึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศทำให้การพัฒนาประเทศหยุดชะงักลง ด้วยเหตุผลที่ว่าหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นรากฐานของประเทศ เป็นโครงสร้างพื้นฐานของสังคมในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศในการพัฒนาประเทศจึงต้องให้ความสำคัญกับหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นหลัก เมื่อหมู่บ้าน/ชุมชนเกิดความเข้มแข็งประเทศก็สามารถก้าวพ้นภาวะวิกฤติเศรษฐกิจไปสู่การพัฒนาและมีความยั่งยืน ดังนั้น การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการแก้ปัญหาความยากจนของชาติ และเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ องค์กรต้องมีกระบวนการบริหารงาน กระบวนการบริหารงาน เป็นการกำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นการใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นองค์ประกอบของประสิทธิภาพการบริหารงาน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ และการประสานงาน กระบวนการบริหารงานจึงเป็นปัจจัยอันสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ขององค์กร กองทุนหมู่บ้านทำให้ผลการดำเนินงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยการวัดผลสำเร็จในการทำงานทั้งทางด้านการเงินและไม่ใช้การเงิน ที่สะท้อนถึงมิติการทำงานขององค์กรทั้งสองด้านรวมกันเป็นเครื่องวัดผลสำเร็จที่ทำให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถเห็นภาพรวมขององค์กรได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว ประกอบด้วยมุมมอง 4 ด้าน คือ 1) ด้านลูกค้า โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่จะส่งมอบคุณค่าเฉพาะอย่างไร สู่ตลาดเป้าหมายขององค์กร ความเชื่อมั่น ความพึงพอใจของลูกค้า การรับรู้ของลูกค้าและข้อเสนอแนะของลูกค้า 2) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานความพึงพอใจและทัศนคติของพนักงาน ทักษะในการทำงาน การพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการทำงาน อัตราการเข้าออกของพนักงาน 3) ด้านกระบวนการภายใน โดยมุ่งเน้นการคิดค้นนวัตกรรมใหม่และสร้างความสามารถ ต่าง ๆ ในเชิงกลยุทธ์ที่ถูกต้องและมีประสิทธิผล ความสำเร็จด้านการปรับปรุง พัฒนาระบบการภายใน ทักษะ

ของพนักงาน และวงจรเวลาที่เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพต่อองค์กร และ 4) ด้านการเงิน โดยมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ การเพิ่มขึ้นของกำไรและการลดต้นทุนให้ต่ำลง การใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์หรือการลงทุน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับกระบวนการบริหารงานและผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการบริหารกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้สามารถจัดระบบการบริหารจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

กระบวนการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาระดับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 2,262 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกอย่างง่ายจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 340 คน โดยคำนวณจากสูตรของทาโรยามาเนทาโร ยามาเน (Yamane, 1973 อ้างถึงใน อีรุฒิ เอกะกุล, 2543)

2. ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2556 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

3. เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 4 ด้านคือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการประสานงาน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 4 ด้านคือ ด้านลูกค้า ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านกระบวนการธุรกิจภายใน และด้านการเงิน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 แจกแจงความถี่ข้อเสนอแนะของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

4. ขั้นตอนการสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงาน และผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด และสร้างแบบสอบถาม

4.2 กำหนดขอบเขตและเนื้อหาในการตั้งคำถาม เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษา และครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย

4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

4.5 รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ แล้วนำมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยค่า IOC

4.6 วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยค่า IOC ซึ่งข้อคำถามต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 ขึ้นไปทุกข้อ และงานวิจัยนี้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4.7 นำแบบสอบถามมาทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม

4.8 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มทดลอง ซึ่งมีใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บริการกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 40 คน

4.9 ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

4.9.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยเทคนิค Item-Total Correlation พิจารณาข้อที่มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ คือ คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งด้านกระบวนการบริหารงาน ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.2304-0.8749 และด้านผลสำเร็จการดำเนินงาน ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.4494-0.8775

4.9.2 นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

5.2 ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5.3 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง

5.4 นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเทียบกับเกณฑ์

6.3 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเทียบกับเกณฑ์

6.4 ทดสอบความสัมพันธ์กระบวนการบริหารงานกับคุณผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

6.5 แจกแจงความถี่ข้อเสนอแนะของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมี ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 52.65 อายุอยู่ในระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 37.65 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 52.94 สถานภาพสมรส จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 64.41 และรายได้อยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 57.65

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสินในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

กระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการวางแผน	3.65	0.75	มาก
2. ด้านการจัดองค์กร	3.59	0.66	มาก
3. ด้านการอำนวยการ	3.62	0.70	มาก
4. ด้านการประสานงาน	3.60	0.76	มาก
ภาพรวม	3.62	0.72	มาก

จากตารางที่ 1 กระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสินในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D.=0.72) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 3.65$, S.D.=0.75) ด้านการอำนวยการ ($\bar{X} = 3.62$, S.D.=0.70) ด้านการประสานงาน ($\bar{X} = 3.60$, S.D.=0.76) และด้านการจัดองค์กร ($\bar{X} = 3.59$, S.D.=0.66) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสินในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.ด้านลูกค้า	3.78	0.82	มาก
2. ด้านการเรียนรู้และพัฒนา	3.76	0.74	มาก
3. ด้านกระบวนการธุรกิจภายใน	3.91	0.74	มาก
4. ด้านการเงิน	3.99	0.75	มาก
ภาพรวม	3.86	0.76	มาก

จากตารางที่ 2 ผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.76) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเงิน ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.75) ด้านกระบวนการธุรกิจภายใน ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.74) ด้านลูกค้า ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.82) และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.74) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรายด้าน และโดยรวมดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y
X	1									
X ₁	.561*	1								
X ₂	.628*	.281*	1							
X ₃	.684*	.110*	.231*	1						
X ₄	.625*	.183*	.144*	.342*	1					
Y ₁	.244*	.034	.211*	.208*	.223	1				
Y ₂	.220*	.088	.154*	.230*	.251*	.281*	1			
Y ₃	.126*	.145*	.134*	.142*	.014	.478*	.294*	1		
Y ₄	.127*	.099	.084	.233*	.066	.201*	.102	.121*	1	
Y	.435*	.114*	.192*	.175*	.215*	.706*	.789*	.638*	.269*	1

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 กระบวนการบริหารงาน (X) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน (Y) ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.435$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กระบวนการบริหารงาน (X) มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี

จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านลูกค้า (Y_1) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($r_{xy} = 0.244$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาได้แก่ กระบวนการบริหารงาน (X) มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Y_2) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($r_{xy} = 0.220$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกระบวนการบริหารงาน (X) มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการเงิน (Y_4) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($r_{xy} = 0.217$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการอำนวยความสะดวก ควรมีการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับยอดเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมทราบ (ความถี่ 163) ด้านการวางแผน ควรมีการสำรวจความต้องการของสมาชิกเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนกองทุนหมู่บ้าน (ความถี่ 132) และผลสำเร็จการดำเนินงาน ด้านลูกค้า กองทุนหมู่บ้านควรมีระบบการรับชำระเงินที่ปลอดภัยและมีเอกสารการรับเงินให้สมาชิกทุกครั้ง (ความถี่ 156) และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ควรจัดการประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้าและรับฟังปัญหาของสมาชิก (ความถี่ 126)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. กระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการประสานงาน และด้านการจัดองค์การ ตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายเหตุผลได้ว่า กระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน มีการกำหนดขั้นตอนในการวางแผนกองทุนไว้ชัดเจน มีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกองทุนไว้ในแผนงาน มีการสำรวจความต้องการของสมาชิกกองทุนก่อนการวางแผน กองทุนมีรูปแบบโครงสร้างการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านที่กำหนดไว้ในระเบียบชัดเจน จัดระบบการเงินกู้ยืมเงินของสมาชิกกองทุนทุกคนด้วยความเป็นธรรม มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประสานงานกับสมาชิกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร มีการแจ้งผลการอนุมัติเงินกู้รวดเร็วและทันเวลา มีการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและยอดเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกองทุนทราบ มีการ

ประชุมชี้แจงในการดำเนินงานมีการจัดระบบและวิธีการทำงานเพื่อให้มีการแจ้งผลการอนุมัติให้สมาชิกทราบอย่างรวดเร็ว สอดคล้องงานวิจัยของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545) พบว่า กระบวนการบริหารงานหมายถึง กระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกัน ซึ่งผู้บริหารต้องเข้ามาช่วยเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวลักษณ์ แถมศิริ (2553) พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านโดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการอำนวยการ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ และด้านการควบคุม สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลหัวขวางอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากไม่แตกต่างกันยกเว้นด้านการอำนวยการ

2. ผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอนหนองสูง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเงิน ด้านกระบวนการธุรกิจภายใน ด้านลูกค้า และด้านการเรียนรู้และพัฒนาตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายเหตุผลได้ว่า กองทุนมีการวางแผนเพื่อรองรับจำนวนสมาชิกรายใหม่ที่มีมารับบริการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการนำข้อเสนอแนะของสมาชิกมาปรับปรุงการให้บริการให้ตรงกับความต้องการของสมาชิก มีการติดตามผลการแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องในการใช้จ่ายเงิน มีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่ความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับกระบวนการปฏิบัติงาน มีการจัดทำฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบมีการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงานเพื่อมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น และกองทุนมีความเข้มแข็งของสถานการณ์การเงิน มีเงินเข้าสู่ระบบตามกำหนดจากสมาชิกที่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย มีวงเงินกู้ เงินทุนหมุนเวียน และทำกำไรสะสมเพิ่มขึ้นทุกปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสอน มนต์รี (2551) พบว่า สมาชิกที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไปมีการประเมินความเหมาะสมของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยรวมและเป็นรายด้าน ในด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยนำเข้า ไม่แตกต่างกัน แต่มีการประเมินความเหมาะสมของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยรวมและเป็นรายด้านในด้าน บริบท

และด้านผลผลิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินผลการดำเนินงานมากกว่า สมาชิกที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป

3. กระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.435$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายได้ว่า กระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการวางแผนสำรวจความต้องการของสมาชิก วางนโยบายกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานชัดเจน มีโครงสร้างการบริหารงานและจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม การอนุมัติเงินกู้ของสมาชิกรวดเร็วมีการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเงินทุนหมุนเวียนที่ให้สมาชิกกู้ยืม จากการบริหารงานส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมีสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ กองทุนมีวงเงินทุนหมุนเวียนและทำกำไรเพิ่มขึ้นมีความเข้มแข็งของจำนวนสมาชิก สามารถจัดสรรกำไรได้ถูกต้องเหมาะสมตามเกณฑ์ มีการตรวจสอบกระบวนการทำงานอยู่เสมอเพื่อพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานวางแผน กำหนดทิศทางในการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีดา เปี่ยมวารี (2543) พบว่า กระบวนการบริหารงาน หมายถึงทำความเข้าใจและกำหนดแนวคิดในการทำงานให้กระจ่างแจ้ง การใช้หลักสามัญในการพิจารณาความน่าจะเป็นได้ของงาน คำปรึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง ต้องรักษาด้วยความยุติธรรมปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม การทำงานต้องเชื่อถือได้ มีความฉับพลันมีประสิทธิภาพและมีการลงทะเบียนเป็นหลักฐาน งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง งานทันเสร็จทันเวลา ผลงานได้มาตรฐาน การดำเนินงานสามารถยึดถือเป็นมาตรฐาน กำหนดมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ว่า ควรมีการสำรวจความต้องการของสมาชิกเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน ด้านการจัดองค์กรควรมีการวางโครงสร้างและการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านไว้ชัดเจน ควรกำหนดรูปแบบโครงสร้างไว้ในระเบียบของกองทุน ควรมีการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับยอดเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกทราบ ด้านการประสานงานควรมีการจัดระบบและวิธีการทำงานเพื่อให้มีการแจ้งผลการ

อนุมัติให้สมาชิกทราบอย่างรวดเร็ว ด้านลูกค้าควรมีระบบการรับชำระเงินที่ปลอดภัยและมีเอกสารการรับเงินให้สมาชิกทุกครั้ง ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ควรมีการตรวจสอบกระบวนการทำงานภายในอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และด้านการเงินกองทุนควรนำเงินที่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยของสมาชิกเข้าสู่ระบบอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัศมี พลรัตน์ (2554) พบว่า ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย คือ ควรมีการวางแผนการจัดสรรใช้เงินกองทุนในอนาคตอย่างรอบคอบ แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความพร้อม ความรู้ ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคน ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้กฎ ระเบียบ เพื่อบริหารจัดการกองทุน และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของประธานและคณะกรรมการกองทุน ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานกับผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านกระบวนการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านอำนวยการ ควรมีการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับยอดเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมทราบ

1.2 ด้านการวางแผน ควรมีการสำรวจความต้องการของสมาชิกเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนกองทุนหมู่บ้าน

1.3 ด้านการประสานงาน กองทุนควรมีการจัดระบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้มีการแจ้งผลการอนุมัติให้สมาชิกทราบอย่างรวดเร็ว

2. ด้านผลสำเร็จการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของธนาคารออมสิน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ด้านลูกค้า กองทุนหมู่บ้านควรมีระบบการรับชำระเงินที่ปลอดภัยและมีเอกสารการรับเงินให้สมาชิกทุกครั้ง

2.2 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ควรจัดการประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้าและรับฟังปัญหาของสมาชิก

2.3 ด้านกระบวนการธุรกิจภายใน ควรมีการสำรวจความต้องการในการ
กู้ยืมของสมาชิกอยู่เสมอเพื่อนำมากำหนดวงเงินในการกู้ยืม

บรรณานุกรม

- ไกรสอน มนต์รี. (2551). การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
เขตเทศบาลตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีดา เปี่ยมวารี. (2543). ประสิทธิภาพและการกำหนดความเข้าใจแนวคิดในการ
ทำงานให้กระจ่าง. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์.
- เยาวลักษณ์ แกมศิริ. (2553). การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตห้วยขวาง อำเภอ
ดงชุมพลจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัศมี พลรัตน์. (2554). การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตองค์การ
บริหารส่วนตำบลน้ำจั้น อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด.
กรุงเทพฯ : ชีระและไซเท็กซ์.